

RODINNÁ MEDIACE V PORTUGALSKU

Zásada dobrovolné účasti a schválení dohody

V Portugalsku je mediace dobrovolná. Strany rodinného sporu týkajícího se dětí nebo manželství mohou po vzájemné dohodě využít veřejnou nebo soukromou rodinnou mediaci. Rovněž soud může strany odkázat na mediaci, nemůže jim však mediaci uložit bez jejich souhlasu. K rodinné mediaci lze přistoupit před podáním žaloby u soudu nebo na matrice (*Conservatória do Registo Civil*), nebo poté, co je již žaloba projednávána. **Dohoda týkající se rodinných věcí musí být každopádně schválena, aby se stala vykonatelnou.** Mediačních sezení se mohou účastnit také zástupci stran (pokud byli ustanoveni) a v praxi tak někdy činí. Informace o obecných zásadách pro mediaci obsahuje zákon č. 29/2013 ze dne 19. dubna 2013.

Mediace u soudu

Přistoupí-li strany k **rodinné mediaci před podáním žaloby** a je-li dosaženo dohody, měly by **požádat matriku dle svého výběru o schválení** dohody. Tyto dohody se mohou vztahovat na záležitosti týkající se manželů (např. rozvod, výživovací povinnosti mezi manželi, bydlení rodiny, používání příjmení bývalého manžela) a záležitosti týkající se dětí (např. dohoda o rodičovské zodpovědnosti připojená k dohodě o rozvodu nebo dohoda o výživném pro dospělé potomky). Před schválením matrikou vydá státní zastupitelství (*Ministério Público*) k dohodě své stanovisko, pakliže se tato týká rodičovské zodpovědnosti za nezletilé děti.

Jestliže se mediace uskuteční před podáním žaloby soudu a **je-li jejím jediným účelem dohoda o rodičovské zodpovědnosti za nezletilé děti** (bez připojené dohody o rozvodu nebo soudní rozluce), musí strany požádat příslušný soud o schválení dohody.

Pokud **se rodinná mediace uskuteční během probíhajícího soudního řízení**, postupuje se takto:

V soudním řízení o rodičovské zodpovědnosti (např. péče, styk s dítětem, výživné na nezletilé děti) existuje zvláštní technické jednání a fáze mediace.

Jestliže strany poté, co byly soudcem předvolány k jednání, nedospějí k dohodě, odloží soudce rozhovory o dva až tři měsíce a odkáže strany na jeden z těchto alternativních mechanismů: mediace, pokud strany souhlasí s postoupením nebo o ni požádají; nebo zvláštní technické jednání, které vedou technické podpůrné služby soudu. Po uplynutí doby odkladu jsou rozhovory obnoveny, a je-li jedním z výše uvedených způsobů dosaženo dohody, soudce dohodu posoudí a schválí. Nebylo-li dohody dosaženo, nařídí soud jednání ve věci.

Ve všech občanskoprávních sporech, včetně sporů týkajících se manželů (např. rozvod a soudní rozlučka, výživovací povinnosti manželů a bývalými manželi, úprava bydlení rodiny, pokud neexistuje počáteční dohoda), článek 273 občanského soudního řádu (*Código de Processo Civil*) soudu zpravidla umožňuje řízení přerušit a postoupit věc k mediaci, nevznese-li strany proti tomuto postoupení námitku.

Podle čl. 272 odst. 4 občanského soudního řádu mohou i strany po vzájemné dohodě požádat o přerušování řízení po dobu tří měsíců a přikročit k mediaci z vlastního podnětu.

Je-li dosaženo dohody prostřednictvím mediace během probíhajícího řízení ve výše popsaných věcech, musí strany požádat soud, aby ji schválil.

Spory týkající se rodinných záležitostí, které spadají do pravomoci matričního úřadu, musí být předloženy s předchozím souhlasem obou stran, v opačném případě spadají do pravomoci soudů. Z tohoto důvodu může být před zahájením řízení užitečný zahájit mediaci z podnětu stran. Podle § 14 odst. 3 legislativního nařízení č. 272/2001 ze dne 13. ledna 2001 by měl matriční úředník po zahájení řízení na matričním úřadě manžele žádající o rozvod informovat o existenci mediačních služeb. Toto ustanovení stranám umožňuje, aby během probíhajícího rozvodového řízení u matričního úřadu na základě vzájemného souhlasu přistoupily k mediaci za účelem usmíření manželů nebo posouzení dohody týkající se rodičovské zodpovědnosti, která je připojena k dohodě o rozvodu, pokud státní zastupitelství podalo návrh za tímto účelem.

Volba veřejného nebo soukromého mediátora, doba trvání a náklady mediace

Rodinná mediace zpravidla trvá **nejvýše tři měsíce**, a to podle zásady obsažené v čl. 272 odst. 4 občanského soudního řádu. Pouze ve výjimečných a odůvodněných případech může mediace tuto lhůtu překročit.

Jestliže se strany rozhodnou pro **soukromou mediaci**, musí uhradit odměnu mediátora. Tato částka, pravidla a harmonogram mediace jsou stanoveny v protokolu o průběhu mediace, který strany a mediátor podepíší na začátku mediace. Ministerstvo spravedlnosti vede seznam veřejných a soukromých mediátorů, do nějž mohou strany nahlédnout při volbě soukromého mediátora: <http://www.dgpp.mj.pt/sections/gral/mediacao-publica>

Za účelem využití **veřejné mediace** by se strany měly obrátit na Úřad pro alternativní řešení sporů (*Gabinete de Resolução Alternativa de Conflitos*) při Generálním ředitelství pro politiku spravedlnosti a požádat o předmediační jednání. Sezení lze objednat telefonicky, e-mailem nebo prostřednictvím on-line formuláře. Během předběžného jednání v rámci veřejné mediace je mezi stranami a mediátorem podepsán protokol o průběhu mediace. Je stanovena lhůta, naplánována sezení a objasněna procesní pravidla.

Náklady na veřejnou rodinnou mediaci činí pro každou stranu 50 EUR, a to nezávisle na počtu naplánovaných sezení. Tento poplatek ve výši 50 EUR hradí každá ze stran na začátku veřejné mediace. Odměny mediátorů, kteří působí v rámci veřejného systému, strany neproplácejí. Tyto odměny hradí Generální ředitelství pro politiku spravedlnosti podle zákonem stanovené sazby.

Sezení v rámci veřejné mediace se mohou konat v prostorách Generálního ředitelství pro politiku spravedlnosti, nebo v prostorách, jež jsou dispozici v obci, v níž mají strany bydliště.

V případě veřejné mediace si mohou strany zvolit mediátora ze seznamu vybraných veřejných mediátorů. Pokud tak neučiní, ustanoví Úřad pro alternativní řešení sporů v rámci Generálního ředitelství pro politiku spravedlnosti jednoho z mediátorů uvedených na seznamu veřejných mediátorů zvoleného podle pořadí, přičemž se zohlední blízkost k místu bydliště stran. K tomuto ustanovení obvykle dochází elektronickou cestou.

Mají-li strany nárok na **právní pomoc**, může tato hradit náklady mediace.

Přeshraniční mediace a ko-mediace

V případě **přeshraničního sporu**, který znemožňuje osobní setkání, lze k usnadnění mediace použít videokonferenční systémy.

V Portugalsku mohou **mediátoři z ostatních členských států** nejenže požádat o zařazení na seznam rodinných mediátorů, který sestavuje Ministerstvo spravedlnosti (a který zahrnuje veřejné i soukromé mediátory), nýbrž mohou být také voleni ze seznamu veřejných rodinných mediátorů (na základě veřejného výběrového řízení). V obou případech se toto děje za stejných podmínek, jaké platí pro portugalské mediátory.

V Portugalsku **je přípustná ko-mediace**, a to v rámci veřejného systému i v systému soukromé mediace. Ko-mediace se může konat na základě volby stran, nebo na návrh mediátora, pakliže se tento domnívá, že to v daném případě představuje nejlepší postup.

Užitečné odkazy

Navštivte internetové stránky <http://www.dgpj.mj.pt/sections/gral/mediacao-publica> pro: odkaz na vnitrostátní právní předpisy o mediaci; odkaz pro přístup k seznamu veřejných a soukromých rodinných mediátorů; odkaz pro přístup k informacím o rodinné mediaci a mediaci obecně.

Žádosti o rodinnou mediaci lze podávat na telefonním čísle + 351 808 26 2000, nebo *e-mailem* zaslaným na adresu smf@gral.mj.pt, nebo prostřednictvím on-line formuláře, který je k dispozici na adrese <http://smf.mj.pt/>

Závěrečná poznámka

Údaje uvedené v tomto informačním listu jsou obecné a nejsou úplné; pro kontaktní místo, Evropskou soudní síť pro občanské a obchodní věci, soudy či jiné osoby nejsou závazné. Vždy je nutno prostudovat platné právní předpisy.

Poslední aktualizace: 28/01/2019

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.